

ŽUPNA CRKVA SV. PETRA, DANAS RANJENOG ISUSA, GRADEC

Gradec se u povijesnim dokumentima spominje još **prije 730 godina kao Goricha terra**, dok se 1325. kapela sv. Petra navodi kao *capella beati Petri de Goricha*, a 1334. saznajemo i za spomen župe, odnosno *ecclesia sancti Petri de Goricha*. Nakon turskog osvajanja Dubrave 1552. godine, **zagrebački biskup svoje sjedište prenosi u Gradec**. Stara župna crkva sv. Petra nalazila se u biskupovom kaštelu, pa nije bila većih dimenzija. Kako se povećavao broj žitelja, podignuta je nova, veća crkva posvećena Ranjenom Isusu, čiju su dugu izgradnju pomagali zagrebački biskupi. Proces njene izgradnje započeo je 1768., a **završio 1824. godine**. Interijer crkve posjeduje nekoliko vrijednosti. Jedna od posebnosti crkve je pietà - **skulptura žalosne majke Marije koja potječe iz 1720. godine**. Rijedak je to primjerak iz početka 18. stoljeća i nažalost o njoj je u povijesnim knjigama zapisano vrlo malo podataka.

Zabilježeno je samo kako se kip nalazio u kapeli žalosne majke Marije kod mosta na ulazu u kaštel Gradec, no kada je došlo do urušavanja te kapelice, kip je prenesen u župnu crkvu gdje se i danas nalazi. Druga posebnost koja krasi crkvu je glavni **historicistički oltar** kojeg je 1891. godine osmislio jedan od najplodnijih i najuglednijih arhitekata **Herman Bollé**. Gradečka župna crkva ima kulturno-povijesnu i ambijentalnu vrijednost, a rangirana je kao kulturno dobro regionalnog značaja. Po sačuvanosti je jedna od ljepših u široj okolini. Upravo na blagdan Uzvišenja sv. Križa, 14. rujna obilježava se dan župe u Gradecu.

Pripremila i uredila: **Ana Marija Ambrušec**, mag. hist
Grafičko oblikovanje: **Tomislav Majcenić**
Tisak: **Glogoški design & print**
Izdavač: **Općina Gradec, Gradec, 2022.,**
Naklada: **500 primjeraka, besplatan primjerak**

OSOBITO VRIJEDNE I ZAŠTIĆENE ZNAMENITOSTI U GRADECU

200 godina biskupskog dvorca, perivoja i župne crkve

POVIJESNI RAZVOJ GRADECA

Naselje Gradec je još od srednjeg vijeka bilo sjedište velikog zemljišnog posjeda zagrebačke biskupije u sklopu koje ostaje do početka 20. stoljeća kada je prodan. Kao feudalni posjed spominje se 1293. godine pod nazivom *Goricha terra*. Gradec se tada naziva srednjovjekovnim imenom *Gorica*, a današnje je ime u upotrebi od kraja 15. stoljeća kada zbog rastuće opasnosti od Osmanlija **biskupija na vrh brijega gradi utvrdu u narodu zvanu Grad, po čemu je okolno naselje**

nazvano Gradec. 1552. godine Gradec postaje jedna od važnih pograničnih utvrda, a unutar te utvrde bio je smješten i utvrđeni dvorac, odnosno drvena zgrada oko koje su bili opkopi. Zemljom dobivenom kopanjem opkopa podignuti su bedemi, a na svakom je uglu bila sagrađena po jedna kula. Unutar utvrde nalazilo se nekoliko gospodarskih zgrada i župna crkva sv. Petra. Utvrda se nazivala „**biskupov kaštel**“, a krajem 17. i početkom 18. stoljeća kada se dvorac udobnije uredio, ondje su tijekom ljetnih mjeseci češće počeli svraćati zagrebački biskupi. Na taj način obrambena funkcija kaštela zamijenjena je ladanjskom.

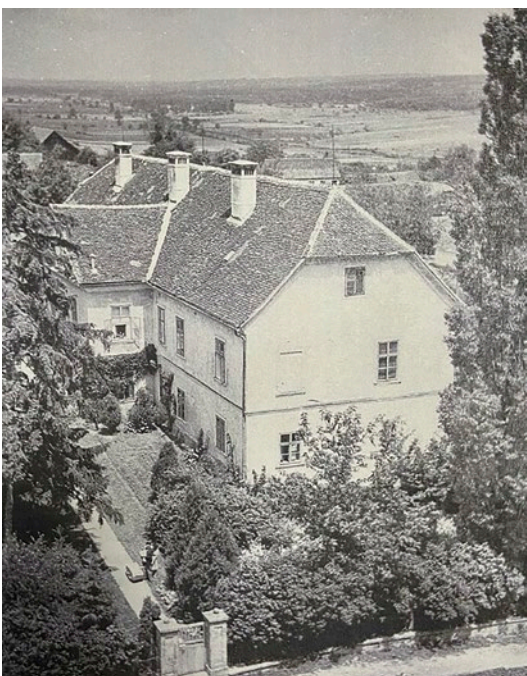
BISKUPSKI DVORAC

Gradečki biskupski dvorac spominje se u prvoj polovini 15. stoljeća kao jedna od pograničnih tvrđa koja je štitila od napada Turaka.

To utvrđenje (tvrđa) bila je vlasništvo Zagrebačke biskupije, bila je drvena, a podrum joj je bio građen od kamena. Takva je branila cijelo biskupsko imanje u 16. i 17. stoljeću. Kada je 1755. godine izbila seljačka buna ispod Kalnika, biskupski je dvorac zauzet i spaljen. Nakon toga, na istom mjestu i postojećim temeljima zidan je novi dvorac koji još i danas stoji. Ideja o početku gradnje gradečkog dvorca datira u 1821. godinu, dok je njegova **izgradnja zapravo trajala od 1822. do 1828.** kada je oko njega podignut i perivoj. Dvorac je dao izgraditi biskup **Maksimilijan Vrhovca**.

Kada je biskup **Aleksandar Alagović** naslijedio Maksimilijana Vrhovca, nastavio je uređivati i ulagati u dvorac te oko njega dao izgraditi perivoj ograđen zidanom ogradom. Tako su raskopani nasipi i zakopane grabe koje su okruživale nekadašnju tvrđu, doveden je vrtlar kao stalni službenik, pa se oko dvorca te pored crkve i župnog dvora podiže lijepa parkovna površina. Dvorac je godinama služio kao ljetna rezidencija biskupima, a od sredine 19. stoljeća u njemu se nalazilo odgajalište za siromašne djevojčice te djevojačka pučka škola.

Dvorac je potom **1926. godine privatiziran**, a nakon Drugog svjetskog rata nacionaliziran kao općenarodna imovina i bio izložen propadanju sve do kraja 1963. godine kada je preuređen u osmogodišnju osnovnu školu koja je tu radila do 2009. godine dok se u neposrednoj blizini nije izgradila nova škola. **Danas dvorac čeka svoju kompletnu obnovu** kako bi se koristio u znanstveno-edukativne svrhe o čemu je odučilo Ministarstvo kulture. Do tada o njemu, kao i perivoju oko njega, brine Općina Gradec sa svojim vrijednim stanovnicima kojima je ovo mjesto posebna radost i živi svjedok vremena.

PERIVOJ U GRADECU

Gradečki perivoj evidentiran je kao kultivirani krajobraz i osobito vrijedan predio. U njemu se nalaze vrijedni primjerci platane, jasena i tise koji potječu još iz 1828. godine. Također, prisutni su i drugi lijepi primjerci omorike, tuje, lipe, breze, smreke, običnog bora, jablana, sremze, javora itd.

Ipak, najznačajniji primjerak je **platana stara gotovo 200 godina**, njen promjer iznosi preko 150 cm, a nalazi se u samom središtu perivoja biskupskog dvorca. Posađena je u vrijeme podizanja perivoja, 1828. godine, baš kao i bijeli jasen, zvani još žalosni jasen, iz porodice Pendula koji ima specifične povijene grane.

Na opisani perivoj nadovezuje se reprezentativni park ispred ulaznog pročelja župnog dvora koji je formiran paralelno s gradnjom dvorca, a ucrtan je još kod prve katastarske izmjere Gradeca 1858. godine.

Raznolikost i mirnoća te očuvanost ove prirodne baštine daju gradečkom kraju prepoznatljiv i privlačan ugođaj.

